

Helyzetkép

2014. október - november

Gazdasági növekedés

A múlt évről eddig megismert adatok alapján látható, hogy *az elhúzódó regionális krízisek befolyással vannak a gazdasági növekedésre*. Nem alaptalanul váltak pesszimistábbá az év közben készült prognózisok. A globális gazdaság növekedése előzetes számítások szerint 3,2-3,4% lehetett, míg a fejlett országoké valószínűleg nem érte el a 2%-ot, feltehetően 1-2 tizedponttal az alatt maradt. Ezen belül az Amerikai Egyesült Államok bruttó hazai terméke feltehetően 2%-ot meghaladó ütemben, 2,2-2,3%-kal bővült, míg az Európai Unió gazdasági teljesítménye 1,2-1,3%-kal nőtt. Ennél is szerényebb mértékben, minden bizonnyal 1%-ot sem elérő dinamikával fejlődött az eurózóna gazdasága: a GDP vélelmezetten csupán 0,7-0,8%-kal emelkedett.

A magyar gazdaság teljesítménye a múlt év eleje óta dinamikusán bővült. A bruttó hazai termék az első háromnegyed évben nyers adatok szerint 3,2%-kal, szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint 3,1%-kal nőtt. *A növekedési ütem* – az előző évek recessziója, illetve stagnálás közeli állapota után – *kedvező, a szerkezete azonban a fenntarthatatlanságra, valamint a hibás gazdaságpolitikai orientációra utal;* a fejlett országok növekedése a magas hozzáadott értékű, nagy jövedelmezőképességű szolgáltatásokra épül, a magyar gazdaság bővülése pedig a mezőgazdaságra, az iparra és az építőiparra.

A harmadik negyedévben az ipar hozzáadott értéke 5,6%-kal, ezen belül a feldolgozóiparé 6,2%-kal nőtt. Kiemelkedő volt a járműgyártás és a kapcsolódó beszállító ágazatok teljesítménye. Az építőipar hozzáadott értéke – az uniós finanszírozású nagyprojekteknek köszönhetően – 11,6%-kal emelkedett. A mezőgazdaság teljesítménye – a magas bázishoz képest is – 10,8%-kal bővült. A szolgáltatások hozzáadott értéke a többi szektorhoz képest szerény mértékben, 1,7%-kal nőtt. Ezen belül legnagyobb dinamikával, 4,4%-kal az uniós projektekhez kapcsolódóan a szállítás, raktározás teljesítménye emelkedett. A kereskedelem és turizmus hozzáadott értéke 3%-kal, a szakmai tudományos, műszaki tevékenységé – az innováció jelentős bővülésével – ugyancsak 3%-kal, az információé és kommunikációé 2,4%-kal bővült. A sportot is magába foglaló művészeti, szórakoztató és szabadidős tevékenységek teljesítménye 2%-kal emelkedett, a közigazgatás, oktatás, egészségügy és szociális ellátás

gyakorlatilag stagnált, hozzáadott értéke csupán 0,2%-kal nőtt. A pénzügyi tevékenység hozzáadott értéke – az alacsony bázishoz képest is – 0,9%-kal, az ingatlanügyleteké 0,3%-kal visszaesett. A bruttó hazai termék bővüléséhez az ipar 1,1 százalékponttal, az építőipar 0,4 százalékponttal, a mezőgazdaság 0,6 százalékponttal, míg a szolgáltatási szektor 0,7 százalékponttal járult hozzá.

A bruttó hazai termék felhasználási oldalán a háztartások fogyasztási kiadása 1%-kal nőtt. A kormányzattól kapott természetbeni társadalmi juttatások értéke a harmadik negyedévben 2,1%-kal emelkedett. Ezen összetevők bővülésével a háztartások tényleges fogyasztása 1,1%-kal, a közösségi fogyasztás 3%-kal, míg a végső fogyasztás 1,3%-kal nőtt. Az uniós projektek koncentrált megvalósításával a bruttó állóeszköz felhalmozás teljesítménye jelentősen, 13,2%-kal emelkedett. A GDP belföldi felhasználása összességében 5,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A nemzetgazdaság exportteljesítménye 7,9%-kal, importteljesítménye 11%-kal emelkedett. A bruttó hazai termék bővüléséhez a végső fogyasztás 0,9, a bruttó felhalmozás 4 százalékponttal járult hozzá, míg a külkereskedelmi forgalom 1,7 százalékponttal mérsékelte azt.

A bruttó hazai termék – szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint – 0,5%-kal emelkedett az előző negyedévhez képest. A mezőgazdaság bruttó hozzáadott értéke kiemelkedő mértékben, 5,8%-kal, az iparé 0,9%-kal, a szolgáltatásoké 0,4%-kal nőtt, míg az építőiparé 0,6%-kal mérséklődött.

Az első háromnegyed év adatai alapján megállapítható, hogy a magyar gazdaság – az alacsony bázishoz képest – a múlt évben erőteljesen bővült, a bruttó hazai termék vélelmezten 3,1-3,2%-kal nőtt. Az Európai Unióban ennél gyorsabban csupán Írország teljesítménye emelkedett /előzetes számítások szerint 4,5-4,6%-kal/. Az eddig rendelkezésre álló adatok alapján végzett számítások szerint a magyar gazdaság növekedése gyakorlatilag megegyezett Nagy-Britannia és Lengyelország hasonló mutatójával. Ez az eredmény tehát mindenképpen jelentős előrelépés: a korábbi évek recessziója és stagnálása után 2013-ban 1,5%-os, a múlt évben pedig 3%-ot meghaladó dinamika jellemezte a gazdaságot.

Az első látásra megnyugtató adat mögött ***a 2010. évi kormányváltás óta kialakult feszítő problémák változatlanul fennmaradtak a magyar gazdaságban, és 2015-ben ismét ezek határozzák meg a gazdasági növekedést, s a lecsúszásunkat jelentik a környező országokhoz képest.*** A konfrontatív, kiszámíthatatlan gazdaságpolitika ellehetetleníti a gazdaság normális működését, nem indulnak magánberuházások, menekül a működőtőke. Megjegyzendő, hogy a tavalyi kiemelkedő növekedés ellenére ***a magyar gazdaság teljesítménye éppen csak elérte a 2008. évi válság előtti szintet, míg a térségünk országai azóta 5-10-15%-kal növelték azt.***

A múlt évi dinamikát egyszeri tényezők determinálták. Közülük a legfontosabb elem az uniós források koncentrált felhasználása volt, amivel az előző évek – szintén kormányzati magatartás folyományaként előállt – lemaradását próbálta kapkodásokkal teli forráslehívással és erőltetett ütemben megvalósított beruházásokkal pótolni a kormány. Ennek következtében a múlt évben a hétéves uniós fejlesztési ciklus támogatási összegének csaknem egyharmada érkezett a magyar gazdaságba. Ezért jelentősen bővült a beruházási tevékenység és az építőipar kibocsátása. A tavalyi évben a járműipari nagyberuházások befejezésével dinamikusán nőtt az

ipar kibocsátása, továbbá az előző évihez hasonlóan kiemelkedő eredményt produkált a mezőgazdaság. Ehhez társult a múlt évben érvényesített választási gazdaságpolitika, amely hozzájárult a fogyasztás bővüléséhez, Igaz ez nem járt együtt a társadalmi feszültségek csökkenésével, sőt nőtt a jövedelmi szegénység és társadalmi kirekesztettség körülményei között élők száma, **a szegénység pedig nem csupán tovább terjedt, hanem mélyült is, és egyre több a nélkülözni kényszerülő, sőt éhező gyermek.**

A kormány egyre erőteljesebben avatkozik be a gazdaságba, felrúgja a piacgazdaság elemi normáit, drasztikusan átalakítja a tulajdonviszonyokat, és már nem titkoltan büntető jelleggel vet ki adókat. Mindezek következtében az idei évben szükségszerűen visszaesik a növekedés dinamikája, a bruttó hazai termék legfeljebb 2%-kal emelkedhet, és a következő években ez az ütem – gyökeresen más gazdaságpolitika hiányában – tovább hanyatlik. Ez pedig azt jelenti, hogy térségünkben ismét az utolsó helyre süllyedünk vissza.

Foglalkoztatottság, keresetek

A múlt év első tizenegy hónapjában – a gazdasági növekedéssel összhangban – **a valóságban is érzékelhetően nőtt a foglalkoztatottak száma.** A rendelkezésre álló adatok alapján az első háromnegyed évben 220 ezerrel többen dolgoztak, mint egy évvel korábban. Ennek a növekménynek egyharmadát adta a közmunkások, valamint – kisebb részben – a külföldön dolgozók számának emelkedése, míg kétharmadában a munkaerőpiac bővülése alapozta meg a többletfoglalkoztatást. A versenyszférában 100 ezerrel többen dolgoztak, mint egy évvel azt megelőzően; az új dolgozók jelentős része a feldolgozóiparban, ezen belül is főként a járműgyártásban és a kapcsolódó beszállító ágazatokban, valamint a kereskedelemben talált munkát. A korábbi évek stagnálása után látványosan bővülő foglalkoztatás még mindig csak odáig jutott el, hogy **a múlt évben már ismét annyian dolgoztak a versenyszférában, mint a 2008. évi válságot megelőzően.**

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a szeptember és november közötti három hónap átlagában a **foglalkoztatottak száma** 4 155 ezer fő volt, 29 ezer fővel, 0,7%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 188 ezer fővel, 4,7%-kal több, mint egy évvel korábban. A trimeszter középső hónapjában, októberben a közfoglalkoztatottak száma 178 500 fő volt, emellett a munkaerő-felvétel módszertana alapján a harmadik negyedévben 101 400 külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak mutatott ki a KSH. A foglalkoztatottak így meghatározott létszámával számolva a 15-64 éves népesség **foglalkoztatási rátája** 62,8% volt, 2,7 százalékponttal magasabb, mint az előző év azonos időszakában.

Aktív munkanélküliként szeptember és november között 321 ezer főt vettek számba, 83 ezer fővel, 20,5%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A **passzív munkanélküliek száma** a harmadik negyedévben 87 600 fő volt. A **munkanélküliségi ráta** a megfigyelt trimeszterben 7,2% volt, jelentősen, 2 százalékponttal kisebb, mint az előző év azonos időszakában. A 25 éven aluli fiatalok munkanélküliségi aránya rendkívül magas, 19,4% volt, igaz az egy évvel

korábbihoz képest 5 százalékponttal csökkent. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek munkanélküliségi rátája 6,2% volt, 1,9 százalékponttal kevesebb, mint a megelőző év azonos időszakában. Váloztatlanul **súlyos gond a tartós munkanélküliség**. Az álláskeresők közel fele, 46,4%-a egy évnél hosszabb ideje nem talált munkalehetőséget. Az álláskeresés átlagos időtartama meghaladta a másfél évet: az augusztus és október közötti három hónap átlagában 18,2 hónap volt.

A **közfoglalkoztatottak száma** a múlt év októberében 178 500 fő volt, 11,8%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és egyharmadával, 33,7%-kal több, mint egy évvel korábban. A múlt év első tíz hónapjában összességében a közmunkások száma 57,4%-kal meghaladta az egy évvel azelőttit. Az elmúlt két év adatai azt bizonyítják, hogy a kormány egyik fontos célja a közfoglalkoztatással a munkanélküliséget bemutató információk szépítése, valamint a választási kampányok segítése. A közmunkások száma 2013 februárjában még csupán 27 ezer fő volt, azt követően egyre gyorsuló ütemben nőtt, a múlt évi országgyűlési választások előtti három hónap mindegyikében meghaladta a 200 ezer főt, és áprilisban érte le az eddigi maximumát 211 800 fővel, amely csaknem nyolcszoros növekedés tizenöt hónapon belül. Ezt követően még egy hónapban lépte át a közmunkások száma a 200 ezer főt: az önkormányzati választásokat megelőző hónapban, tavaly szeptemberben 202 300 közfoglalkoztatott dolgozhatott. A munkanélküliek számára a közmunka akkor lehetne valódi segítség, ha az értelmes foglalkoztatásra irányulna, és egyben visszavezetne a tényleges munkaerőpiacra. A tapasztalatok szerint egyik szempont sem valósul meg.

A közmunka jogi szabályozásában a büntető jelleg, megvalósulásában a totális kiszolgáltatottság érzékeltetése dominál. A szabályozás szerint a közfoglalkoztatásban eltöltött idő teszi hozzáférhetővé a társadalmi juttatásokat. Mivel a közmunkás foglalkoztatás átlagos időtartama 4,2 hónap, és a közmunkások kevesebb mint egytizede képes elhelyezkedni a munkaerőpiacon, ezért az érintettek különösen kiszolgáltatottak a helyi közmunkáról döntő szervezeteknek és személyeknek, miközben az alkalmazás nem mentes a politikai szempontoktól sem. A teljes munkaidőben dolgozó közfoglalkoztatottak átlagos bruttó bére a múlt év első tíz hónapjában 78 ezer forint volt, a jogszabályban előírt minimálbérnek alig több mint háromnegyede, 76,9%-a.

A közfoglalkoztatás intézményénél a kormány fontos szempontnak tartja, hogy ezzel jelentősen javítsa a statisztikát. A regisztrált munkanélküliek száma a múlt év októberében közel 400 ezer fő volt. Azóta a kormányzat nem tett közzé adatokat a nyilvántartásban szereplő munkanélküliekről. Január elsejével ugyanis megszűnt a Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat, a kormány döntése szerint a hivatal beolvadt a Nemzetgazdasági Minisztérium apparátusába. Az átszervezés indoklásában magyarázatként az szerepelt, hogy nem működött megfelelően a munkaügyi szervezet. Kérdés azonban, hogy a minisztériumon belül hatékonyabban lehet-e ellátni a munkaügyi szolgáltatással kapcsolatos operatív feladatokat, már amennyiben ezt valóban szolgáltatásként értelmezi a kormány. Úgy tűnik, egyáltalán nem. A munkaügyi szervezet minisztériumba integrálása még közelebb viszi e tevékenységet és azok pénzügyi forrásainak kezelését a politikához. A közigazgatási szerveknek a mindenkori hatályos szabályozási környezetben van egy bizonyos szakmai autonómiája – amennyiben ez a jelenlegi kormányzás mellett még egyáltalán értelmezhető –, amely ezáltal megszűnt. Megjegyzendő,

hogy önmagában az is sajátossága és egyben jellemzője az Orbán kormányoknak, hogy nincs önálló munkaügyi minisztériumuk, de 2014-ig a szakmai felügyeletet és irányítást gyakorló minisztérium mellett a foglalkoztatási szolgálat minden kormányzati ciklusban önálló közigazgatási szervként működött. Úgy tűnik a kormányzatban uralkodó káosz elérte a munkaügyi igazgatást. A munkaügyi hivatal megszűnéséről rendelkező kormánydöntés decemberi közzététele óta a munkaügyi apparátus nem működőképes.

2014 októbere óta **adatok hiányában csak becsülni lehet a munkanélküliek számát**. A mintavételes lakossági adatfelvétel és az egyéb makrogazdasági adatok alapján feltételezhető, hogy a regisztrált munkanélküliek száma november végén 420-430 ezer fő lehetett, 5%-kal kevesebb az egy évvel korábbinál. A munkanélküliek számának csökkenése párhuzamosan megy végbe a közfoglalkoztatás bővülésével. A valós helyzetértékelés során nem lehet eltekinteni attól, hogy a nyilvántartásban szereplő munkanélküliekhez hozzáadjuk azt a 180-200 ezer közmunkást, akik az év kétharmadában munka nélkül vannak, azaz a munkanélküliek tényleges száma valamelyest meghaladja a 600 ezer főt. Ezzel a helyzettel a kormány nyilvánvalóan nem kíván szembesülni. Amikor a 600 ezres munkanélküli létszámról beszélünk, kizárólag a hazai munkanélküliségről van szó, nem érintve azt – az egyébként egyre nehezebben megkerülhető – problémát, hogy mintegy 450-480 ezer magyar külföldön él, közülük legalább 360-380 ezren egyben munkavállalók.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a múlt év első tíz hónapjában a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 817 ezer fő **állt alkalmazásban**, 5%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A közfoglalkoztatottak nélkül az alkalmazottak létszáma 2,6%-kal haladta meg az egy évvel, és 2,3%-kal a két évvel korábbi. A **költségvetési intézményeknél** – a közfoglalkoztatottak nélkül – 694 ezer fő állt alkalmazásban, 3,9%-kal több, mint az előző év azonos időszakában. Az igazgatásban és a védelemben 2%-kal emelkedett a létszám az egy évvel, és 4,9%-kal a két évvel korábbihoz képest. Az oktatásban 2,6%-kal dolgoztak többen, mint a megelőző év azonos időszakában, de még így is 2,8%-kal kevesebb volt a pedagógusok száma a két évvel azelőttinél. Az egészségügyben és a szociális ellátásban 9,1%-kal nőtt a közalkalmazotti jogviszonyban dolgozók száma, miután a kormány szinte a teljes intézményhálózatot államosította.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** az első tíz hónapban 234 400 forint volt, 2,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A versenyszférában 248 900 forint volt az átlagos kereset, 4,4%-kal magasabb, mint az előző év azonos időszakában. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 238 500 forint volt a keresetek átlaga, 6,6%-kal magasabb, mint egy évvel azelőtt. A költségvetési intézményeknél a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közül 218 ezer fő a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 9 700 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

A **nettó átlagkereset** a múlt év első tíz hónapjában 153 500 forint volt, 2,9%-kal több, mint egy évvel korábban. A fogyasztói árak ugyanezen időszakban 0,2%-kal mérséklődtek, így a reálkereset 3,1%-kal emelkedett. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete

112 500 forint volt, 4,2%-kal több az egy évvel azelőttinél; a szellemi dolgozók nettó keresete 244 200 forint volt, 5,1%-kal több, mint a múlt év azonos időszakában. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 156 200 forint volt az átlagkereset, 6,6%-kal több, mint egy évvel korábban. A közigazgatásban és a védelemben 3,5%-kal, az oktatásban 15,4%-kal, míg az egészségügyben és a szociális ellátásban 2,1%-kal emelkedett a nettó kereset.

Áralakulás

Érzékelhető dezinflációs folyamat megy végbe a magyar gazdaságban. A termelői árak csökkenése az energiahordozók látványosan mérséklődő árszintjének, míg a mezőgazdasági árak esése a kedvező termésnek és a világpiacon tendenciák érvényesülésének köszönhető. A fogyasztói árak vártnál nagyobb mértékű csökkenésében több hatás egyidejűleg érvényesül: a háztartási-energia ár mérséklődése, a még mindig szerény kereslet mellett ***a világpiacon árak esése egyelőre erőteljesebb hatást gyakorol az áralakulásra, mint a forint gyengülése.***

Az ***ipari termelői árak*** októberben jelentősen, 0,9%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 0,7%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, az első tíz hónapban pedig összességében 0,5%-kal csökkentek. Az októberi árak a kohászatban 6%-kal, a gépgyártásban és a textiliparban 5,6%-kal nőttek, míg a villamosenergia-iparban 6,4%-kal, a számítógép és elektronikai-termék gyártásban 2,1%-kal, a vízkezelésben 1,4%-kal csökkentek az egy évvel korábbihoz képest. A feldolgozóipari árak októberben 1,3%-kal mérséklődtek az egy hónappal, és 1,9%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz viszonyítva, az első tíz hónapban pedig 0,7%-kal haladták meg az előző év azonos időszakában regisztrált szintet.

Az ***ipari export értékesítési árai*** októberben 1,1%-kal mérséklődtek az egy hónappal, és 2,1%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz képest, míg az első tíz hónapban 0,5%-kal emelkedtek. Októberben az exportárak 6,9%-kal nőttek a kohászatban, 6,8%-kal a nyomdaiparban, 6,1%-kal a gépgyártásban, míg 3,4%-kal csökkentek a kőolaj-feldolgozásban, 1,9%-kal a villamosenergia-iparban. A feldolgozóipari export értékesítési árai októberben 1,2%-kal mérséklődtek az egy hónappal, 2,2%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, míg az év elejétől összességében 0,6%-kal haladták meg az egy évvel korábban mért szintet. Az ***ipar belföldi értékesítési árai*** októberben 0,6%-kal mérséklődtek az egy hónappal, 1,7%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva, míg az első tíz hónapban 2,2%-kal csökkentek. Az októberi árak 4,1%-kal emelkedtek a kohászatban, 3,5%-kal a textiliparban, 3,2%-kal az építőanyag-iparban, míg 6,9%-kal mérséklődtek a villamosenergia-iparban, 1,4%-kal a vízkezelésben. A feldolgozóipar hazai eladási árai októberben 1,4%-kal csökkentek az előző hónaphoz, míg 1,3%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz viszonyítva, az első tíz hónapban pedig 0,8%-kal haladták meg az előző év azonos időszakának árszintjét.

A ***mezőgazdasági termelői árak*** októberben 5,7%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest. A növényi és kertészeti termékek ára 6,1%-kal csökkent. A gabonafélék termelői ára

7,3%-kal mérséklődött; ezen belül a búza 7,6%-kal drágult, míg a kukoricáért 11,2%-kal kevesebbet kellett fizetni. Az ipari növények termelői ára 1,8%-kal csökkent, ezen belül az olajos növényeké stagnált, 0,2%-kal nőtt. A zöldségek felvásárlási ára 2,4%-kal emelkedett, a gyümölcsöké 19,1%-kal, a burgonyáé – a magas bázishoz képest – 18,9%-kal visszaesett.

Az élőállatok és állati termékek termelői ára októberben 5,2%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. A vágóállatok felvásárlási ára 7,1%-kal csökkent; ezen belül a vágómarháé – az alacsony bázishoz képest is – 11,8%-kal, a vágósertésé 11,1%-kal, a vágóbaromfié pedig 3,5%-kal. Az állati termékek felvásárlási ára némileg, 0,9%-kal csökkent az előző év ugyanezen hónapjához képest; ezen belül a tejé – a magas bázishoz képest – 3,6%-kal mérséklődött, a tojásé – az alacsony bázishoz viszonyítva – 5,2%-kal emelkedett.

A **fogyasztói árak** novemberben 0,4%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és jelentősen, 0,7%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az első tizenegy hónapban összességében 0,2%-kal csökkentek a fogyasztói árak. Az előző hónaphoz viszonyítva az élelmiszerárak 0,3%-kal mérséklődtek, amely annak köszönhető, hogy az idényáras élelmiszerekért 3,2%-kal kevesebbet kellett fizetni. A ruházati termékek ára – az előző hónapban bekövetkezett drágulás után – 1,7%-kal tovább emelkedett, az üzemanyagoké 4,6%-kal visszaesett.

Az egy évvel korábbihoz képest az élelmiszerek ára 0,2%-kal csökkent. A tojás ára 2%-kal, a tejé 1,7%-kal nőtt, a cukoré számottevően, 17%-kal, az étolajé 7,7%-kal, a liszté 6,2%-kal mérséklődött. A szeszes italok és a dohánytermékek ára 2,8%-kal nőtt. Az éttermi étkezés 2,5%-kal, míg a munkahelyi és az iskolai étkezés egyaránt 2%-kal drágult. A szeszes italok ára 1,8%-kal mérséklődött, a dohányáruké – az állami beavatkozás következtében – jelentősen, 7,5%-kal emelkedett. A szolgáltatások 1,6%-kal, ezen belül a kulturális, oktatási és szabadidős szolgáltatások 2,4%-kal drágultak, a helyi közösségi közlekedés díja 6,8%-kal csökkent. A háztartási energiáért érzékelhetően, 13%-kal, az üzemanyagokért 2,5%-kal kellett kevesebbet fizetni, mint egy évvel korábban. A ruházati termékek ára 0,6%-kal, a tartós fogyasztási cikkeké némileg, 0,2%-kal mérséklődött.

A **nyugdíjas** fogyasztói kosárral számított **árindex** novemberben 0,3%-kal csökkent az előző hónaphoz, és 0,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az év tizenegyedik hónapjában a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – **maginfláció** 1,2% volt, azaz átmeneti hatások eredményeként jelentősen mérséklődött a korábbi hónapokhoz képest.

Jövedelem és fogyasztás

A **kiskereskedelmi forgalom** volumene októberben – naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 5,2%-kal, az első tíz hónapban 5,1%-kal haladta meg az egy évvel korábit. Az élelmiszerek eladása az év elejétől 5,2%-kal, ezen belül októberben 3,7%-kal bővült. A forgalom több mint háromnegyedét, 77,6%-át adó élelmiszerláncok eladásainak volumene októberben 2,4%-kal,

míg a dohányüzleteket is magukba foglaló szakboltoké 8,7%-kal nőtt; a jelentős különbség oka a dohánykereskedelem drasztikus átrendezése.

Az élelmiszeren kívüli termékek forgalma októberben 6,6%-kal, az első tíz hónapban 5,1%-kal emelkedett. A ruházati termékek eladása októberben jelentősen, 14,1%-kal, az iparcikké 10,2%-kal, a hasznáلتickeké 9,9%-kal, a könyveké és számítástechnikai cikkeké 6,3%-kal, a gyógyszereké és az illatszereké 6%-kal nőtt, míg a bútoroké és a műszaki cikkeké 1,6%-kal visszaesett. Az üzemanyagok eladása októberben 6,5%-kal, az első tíz hónapban 5,1%-kal haladta meg az egy évvel azelőttit. A gépjárművek és járműalkatrészek forgalma októberben 1,1%-kal emelkedett a megelőző év azonos időszakához képest.

A KSH közzétette a családi adókedvezmény figyelembevételével számított nettó kereset alakulását tükröző harmadik negyedévi adatokat. A legfrissebb információk megerősítik a korábban is tapasztaltakat, mely szerint **a gyermekes családok többségében az adókedvezmény ellenére a reálkereset lassabban nőtt, mint a gyermek nélküli háztartásokban**; az egykulcsos – torz – jövedelemadó ugyanis olyan mértékben részesíti előnyben a magas bérrel rendelkezőket, amelyet nem képes kompenzálni a gyermekek után járó adókedvezmény. A gyermek nélküli foglalkoztatottak reálkeresete az első háromnegyed évben 3,3%-kal, az egy gyermeket nevelő családoké 2,6%-kal, míg a kétgyermekeseké 2,5%-kal emelkedett. Ettől eltérően alakult a három vagy annál több gyermeket nevelő családok jövedelmi pozíciója: a reálkereset ebben a körben jelentősen, 15%-kal nőtt. Ennek oka, hogy ebben a családtípusban segítette a nettó kereset emelkedését, hogy a múlt évben már a járulék terhére is lehetett érvényesíteni a családi adókedvezményt. Így a nagycsaládosok korábbinál nagyobb hányada tudta jelentős részben vagy teljes egészében igénybe venni a kedvezményt. A korábbi években az adóból történő leírás teljes körű érvényesítéséhez 620 ezer forintos bruttó kereset kellett, a múlt évben pedig 290 ezer forint. A kétkeresős háromgyermekes családok jelentős része így már élhetett a kedvezménnyel, míg az egykeresős családokban továbbra is csak részlegesen vehetik igénybe azt.

Az adókedvezmény változatlanul csak a foglalkoztatottakon segít, a munkanélküliek súlyos anyagi gondjait nem enyhíti. **A családi adókedvezmény ugyanis nem jelent érdemi segítséget egy széles kör számára, így hozzájárul a társadalom kettészakításához, és a gyermekek növekvő hányadának nélkülözéséhez.** A családi pótlék elértéktelenítése az adatok tanúsága szerint már eddig is súlyos következményekkel járt, és óriási veszélyt jelentene, ha a kormány megvalósítaná azt a tervét, hogy munkaviszonyhoz köti a családi pótlék folyósítását. Sajnálatos módon ennek az ötletnek a megvalósítására utal az a törvénymódosítás, amely szerint a családi pótlékot a jövőben nem a Magyar Államkincstár, hanem az illetékes kormányhivatal járási hivatala folyósítja; azaz a politikától még viszonylagosan független intézmény helyett egy erősen átpolitizált hatóság, amely egyébként a szükséges tárgyi és informatikai feltételekkel sem rendelkezik a feladat ellátásához. **A kormányzat családpolitikájának következményeként a gyermekes családok több mint egyharmada, 35,3%-a élt tavaly a jövedelmi szegénység és társadalmi kirekesztődés körülményei között.** Az egyszülős családok ennél is nagyobb kockázatnak voltak kitéve: megdöbbentően magas arányban, 61,5%-ban érintette őket ez a veszély. A kormány kirekesztő társadalompolitikája azt eredményezte, hogy a gyermek nélküli háztartásoknak is több mint egynegyede, 25,7%-a kényszerült hasonló körülmények között élni.

A társadalmi feszültségeket generáló kormányzati felfogás következményeként a 18 éven aluli fiatalok elképesztően magas hányada, 41,4%-a élt a jövedelmi szegénység és társadalmi kirekesztettség állapotában.

A **lakosság betétállománya** novemberben 35 milliárd forinttal nőtt, és a hónap végén 6 718 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 10 milliárd forinttal, a devizabetéteké tranzakciók eredményeként 24 milliárd forinttal, árfolyamváltozás következtében 2 milliárd forinttal emelkedett. November végén a lakosság birtokában 2 378 milliárd forint értékű állampapír állomány volt, 40,8%-kal több, mint az év elején.

A **lakosság hitelállománya** novemberben 24 milliárd forinttal mérséklődött, és a hónap végén 6 718 milliárd forintot tett ki. A forinHITELEK volumene 4 milliárd forinttal, a devizahiteleké tranzakciók eredményeként 24 milliárd forinttal csökkent, míg árfolyamváltozás következtében 3 milliárd forinttal emelkedett. A lakossági devizahitelek állománya november végén 3 503 milliárd forint volt, a teljes lakossági hitelállomány 52,4%-a.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A **külkereskedelmi forgalom** a múlt év elejétől dinamikusan bővül; az utóbbi hónapokban ugyanakkor az export bővülésének üteme mérséklődött, és elvált egymástól a kivitel és a behozatal változásának mértéke. Az export volumene októberben stagnált, az importé 6,2%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Az első tíz hónapban a kivitel 6,8%-kal, a behozatal 8,6%-kal emelkedett. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 1 649 milliárd forintot, illetve 5,3 milliárd eurót tett ki, 13 milliárd forinttal, illetve 240 millió euróval kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. Az első tíz hónapban az export forintban mért árszínvonala 0,9%-kal emelkedett, míg az importé nem változott, így a cserearány 0,9%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest 4,1%-kal, az amerikai dollárhoz viszonyítva 2,2%-kal gyengült.

A múlt év első tíz hónapjában a legnagyobb áru főcsoport, a forgalom felét adó gép- és szállítóeszköz kivitel 8,2%-kal, a behozatal 7,4%-kal bővült. A közúti járművek exportja 34%-kal nőtt, és dinamikusan bővült a kapcsolódó alágak külkereskedelmi forgalma is. A második legnagyobb áru főcsoport, a feldolgozott termékek exportvolumene 6,9%-kal, importja 9,4%-kal emelkedett. A forgalomban változatlanul meghatározó a járműgyártáshoz és a vegyiparhoz kapcsolódó termékek kivitele és behozatala egyaránt, valamint az utóbbi hónapokban erőteljesen nőtt a fogyasztási cikkek importja is. A szerves vegyi termékek behozatala 10%-kal, a gyógyszerek exportja és importja egyaránt 5%-kal bővült. Az energiahordozók behozatala – csökkenő árak mellett – 12%-kal nőtt a gáztározók feltöltése következtében; így a földgáz importja 25%-kal, a kőolajé 5%-kal, míg a villamos-energiáé 10%-kal meghaladta az egy évvel korábbit. Az élelmiszerek exportja 3,9%-kal, importja ezt meghaladó ütemben, 6%-kal nőtt.

Az első tíz hónapban a kivitel 79%-át, valamint a behozatal 75%-át az Európai Unió tagállamaival bonyolítottuk le. Az Európai Unióba irányuló export volumene 8,6%-kal, ezen belül a 15 tradicionális tagállamba irányuló 10,9%-kal, az új tagállamokba kerülő csupán 3,1%-kal emelkedett. Az Európai Unió tagállamaiból érkező import 13%-kal, ezen belül a régi tagállamokból érkező 11,9%-kal, az új tagállamokból érkező pedig 15,5%-kal nőtt. Az Európai Unióval folytatott kereskedelemben a mérleg 2 062 milliárd forint, illetve 6,7 milliárd euró többletet mutatott, 319 milliárd forinttal, illetve 1 347 millió euróval kevesebbet, mint az előző év azonos időszakában. Az egyéb országokba irányuló kivitel volumene szerény mértékben, 0,9%-kal emelkedett, míg a behozatalé 2,4%-kal visszaesett. A külkereskedelmi mérleg hiánya ebben a relációban 413 milliárd forint, illetve 1,3 milliárd euró volt, 306 milliárd forinttal, illetve 1 107 millió euróval kevesebb, mint egy évvel azelőtt.

A nemzeti számlák előzetes adatai szerint **a kormányzat eredményszemléletű bevétele** a múlt év első három negyedében 10 938 milliárd forint, míg kiadása 11 511 milliárd forint volt. A kormányzati szektor hiánya 573 milliárd forintot tett ki, amely a bruttó hazai termék 2,6%-a. A kormányzati deficit 97 milliárd forinttal, a GDP arányában 0,4 százalékponttal kisebb volt az egy évvel korábbinál.

A kormányzati szektor bevételei a múlt év első háromnegyed évében – a gazdasági növekedés dinamikájának megfelelően – 7,2%-kal haladták meg az egy évvel azelőttit. A társadalombiztosítási hozzájárulások 7,9%-kal, a jövedelemadó bevételek, 7,6%-kal, a termelési és importadók 7,2%-kal, ezen belül az áfa bevételek 10,6%-kal emelkedtek. A kormányzati kiadások ugyanebben az időszakban 5,9%-kal nőttek. Jelentősen, az alacsony bázishoz képest 25,3%-kal bővültek a – döntő többségben uniós finanszírozású – felhalmozási kiadások a választási év kormányzati presztízsbetűzésai, rendvédelmi és katasztrófavédelmi fejlesztések következtében. A munkavállalói jövedelem 9,5%-kal, a termelő felhasználás 6,9%-kal nőtt, míg a kormányzati szándéknak megfelelően a pénzügyi társadalmi juttatások 0,3%-kal csökkentek.

Az **államháztartás** – önkormányzatok nélküli – **pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya** november végén 714 milliárd forint volt, az éves előirányzat 62%-a. Az első tizenegy hónapban a központi alrendszernek 15 038 milliárd forint bevétele keletkezett, amely a törvényi előirányzat 94,1%-a, és 15 752 milliárd forint kiadása teljesült, amely az éves előirányzat 91,9%-át tette ki. A központi költségvetés deficitje november végéig 938 milliárd forint volt, amely az egész éves előirányzat 83,2%-a.

A **gazdálkodó szervezetek** az első tizenegy hónapban 997 milliárd forint **adót fizettek**, 20,4%-kal többet, mint egy évvel korábban. A jelentős növekedés részben a társasági adóbevételek 22,3%-os emelkedésének a következménye, mivel megnőtt a cégek előlegfizetési kötelezettsége, másrészt arra vezethető vissza, hogy a pénzügyi szervezetek egyszeri hozzájárulási kötelezettséget teljesítettek. Az egyéb központosított bevételek jogcímen 299 milliárd forint került a kincstári számlára, több mint másfélszer annyi, 58,8%-kal több, mint az előző év azonos időszakában; a különleges mértékű emelkedés a megelőző év közepén bevezetett elektronikus útdíjra, a magasabb összegű hulladéklerakási járulékra és a kivetett bírságok emelkedő mértékére vezethető vissza.

Fogyasztási adókból 3 968 milliárd forint bevétel keletkezett, 7,1%-kal több, mint egy évvel korábban. Általános forgalmi adóból 7,7%-kal nőtt a befizetett összeg, míg a jövedéki adóbevételek csupán 1,5%-kal emelkedtek. Ez utóbbin belül az üzemanyag forgalomból 7,4%-kal, a szeszes italok értékesítéséből 6,2%-kal nagyobb, míg a dohánytermékek forgalmazásából 8,8%-kal kisebb bevétel származott, főként az illegális forgalom, a csempészet széles körű terjedése következtében. November végéig 254 milliárd forint tranzakciós illetéket fizettek meg a kötelezettek, 15,9%-kal többet, mint egy évvel korábban, mivel 2013 nyarán drasztikusan megemelték az adó mértékét, és eltörölték annak felső határát is.

A **lakosság** a múlt év első tizenegy hónapjában 1 600 milliárd forint **adót fizetett**, 6,1%-kal többet, mint az előző év azonos időszakában. A személyi jövedelemadó befizetések 5,7%-kal, az illetékbefizetések 11,9%-kal emelkedtek. A társadalombiztosítási alapok bevétele 4 609 milliárd forintot tett ki, 2,2%-kal többet az egy évvel azelőttinél.

A **költségvetési szervek kiadásai** az első tizenegy hónapban 3 575 milliárd forintot tettek ki, 7%-kal többet, mint egy évvel korábban, és november végéig jelentősen, 10,5%-kal meghaladták az egész éves előirányzatot, azaz minden további kifizetés jogszerűségéhez a költségvetésen belüli átcsoportosítás, vagy annak módosításaszerűsége szükséges. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 18,8%-kal meghaladták az egy évvel azelőttit; e jogcím tartalmazza a kormányzati presztízsbetűzésberuházásokat, az egyházi intézmények és a hittanoktatás többletfinanszírozását. Ezen előirányzatok uniós kiadásai 13,2%-kal nőttek ugyan az előző év azonos időszakához viszonyítva, de az időarányoshoz képest fennálló 6 százalékpontos elmaradás arra utal, hogy az uniós finanszírozási ciklus 2013. évi lezárása nyomán megindult kapkodás ellenére is nagyon nehezen tudja elérni a kormány a teljes uniós keret felhasználását.

Szociális és családtámogatásokra az első tizenegy hónapban 630 milliárd forintot fordított a kormány, 8,8%-kal kevesebbet, mint a megelőző év azonos időszakában. **A kormány láthatóan ezeken a jogcímeneken takarít meg a legtöbbet a költségvetési törvényben meghatározott előirányzatokból.** A foglalkoztatási alapból 6,4%-kal nagyobb összeget fizettek ki; ezen belül a közmunka programra 39,1%-kal többet, míg álláskeresőkre 3,2%-kal kevesebbet költöttek. A nyugdíjalap kiadásai 3,1%-kal mérséklődtek, az egészségbiztosítási alap kiadásai pedig 3,4%-kal emelkedtek.

A **költségvetési szervek tartozásállománya** november végén 107,9 milliárd forint volt, 9,9%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és, 2,8%-kal alacsonyabb, mint egy évvel korábban. Az adósságállomány stagnálása arra utal, hogy nem volt elegendő az a konszolidációs különjuttatás, amelyet a kormány augusztusban adott az egészségügyi intézményeknek; az intézményrendszer elégtelen finanszírozása következtében a hiány rövid idő alatt újratermelődik. A tartozásállomány több mint háromnegyedét, 76,3%-át az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete alá tartozó intézmények halmozták fel. Az egészségügyi, a közoktatási és a felsőoktatási intézmények által jegyzett 82,4 milliárd forintot kitevő adósságállomány arra utal, hogy **a közszolgáltatások a működőképesség határára jutottak.**

A Miniszterelnökség felelőtlen gazdálkodását tükrözi a felhalmozott 9,3 milliárd forintos lejárt határidejű adósságállomány, amelynek ráadásul többsége, 61,3%-a 60 napnál régebben állt fenn november végén. A költségvetési intézmények tartozásának 92,4%-a szállítókkal szemben

fennálló adósság volt, amelyből 8,2 milliárd forinttal a közüzemi szolgáltatóknak tartoztak. Az intézményi gazdálkodás súlyos zavaraira utal, hogy november végén a költségvetési intézmények több mint felének, 59,7%-ának volt lejárt határidejű tartozása. E tartozások egyötöde, 20,2%-a egy hónapnál régebben fennálló, de 60 napos késedelmet nem meghaladó adósság volt. A költségvetési szervek tartozásállományának közel felénél, 45,6%-ánál a késedelem a két hónapot is meghaladta.

A november végi adatok egyértelműen mutatják, hogy a kormány két célra koncentrált: 3% alatt legyen a 2014. évi államháztartási hiány, és kimutatható legyen a GDP arányos államadósság csökkenése. Mindkét cél nagy valószínűséggel teljesül; az államháztartási hiány 2,5% körül lehet, azaz érzékelhetően alatta marad az uniós kritériumként meghatározott értéknek. Ennek azonban nagy ára van. A gondok egy része tartalmi, és a kormányzati filozófiából következik, más része a költségvetési gazdálkodás dilettantizmusára vezethető vissza. Egyre erőteljesebben érződik az államháztartásban az a politikai törekvés, amely mélyen leértékeli a közjó szolgálatát, csak meghatározott – meglehetősen torz – logika szerint, kizárólag célzott csoportokat hajlandó finanszírozni. A négy éve következetesen érvényesített magatartás nyomán *erősen eltorzult a költségvetés, és a bruttó hazai termék arányában jelentősen csökkent az egészségügyre, a közoktatásra és a felsőoktatásra fordított közpénz, a szociális kiadások pedig drasztikusan visszaszorultak.* A kormány nem is titkolt célja szerint *csak az arra érdemesített csoportokat kívánja közpénzből támogatni*, ennek megfelelően osztja a forrásokat. Ennek a felfogásnak a megvalósulása az államháztartás bevételi oldalán az adórendszer erőszakos átalakítása, amely az egykulcsos személyi jövedelemadó bevezetésével több száz milliárd forintot hagyott a magas jövedelműeknél, és amelyet az adójóváírás eltörlésével gyakorlatilag az átlag körüli keresettel rendelkező többségtől vont el.

A közszolgáltatások leépítésével felszabadított forrásokat olyan célokra költik el, amelyek a kormányzati szándékokat leképezik: számottevően drágult a bürokrácia fenntartása a túlcentralizált állam működtetésének következtében, nőtt a rendvédelemre, a büntetés-végrehajtásra, az adóhatóságra fordított kiadások mértéke. Sorra épülnek a stadionok, és jut közpénz a kormányzati presztízsbetűzésekre; egy részüket – törvényellenesen – az MNB finanszírozza. 2014-ben – a jegybanki forrásokat nem számítva – több mint 200 milliárd forintot költött a költségvetésből a kormány vagyonelemek megvásárlására, azaz az állami vagyon nehezen indokolható gyarapítására, és ez csupán a már teljesezésbe ment ügyleteket tartalmazza, az idén lezáruló üzletekét, mint a Budapest Bank megvásárlását nem. Az állam így jutott bankhoz és gázszolgáltatóhoz, energiatárolóhoz, sőt még járműjavító üzemhez is. A vállalkozások adóztatása a források minden áron való megszerzési kényszere miatt – ha lehet – még a korábbihoz képest is torzul: *a különadók egyre szövevényesebb – mára már a büntető jelleget sem nélkülöző – rendszere végképp kiszámíthatatlanná teszi a gazdaságpolitikát.* Úgy tűnik, jelenleg már nem csak arról van szó, hogy menekül a működőtőke, ezt a szolgáltatási ágazatban – rövidlátóan – a kormány maga is ösztönzi.

A torz szerkezetben így teljesíti a kormány a hiánycélt. A gazdálkodás mechanizmusa tovább rontja a helyzetet, mert a szakértelem egyre fájóbb hiánya megakadályozza a költségvetési szervek normál működését. Mivel nem érvényesül a minimális előrelátás sem, a Nemzetgazdasági Minisztérium vezetése túlbiztosítja magát, és az év végén próbálja korrigálni

az intézményi finanszírozás anomáliáit. Így előre nem tervezhetően folyósítják például az egészségügyi intézmények támogatását, amellyel a gyógyító tevékenységben az alulfinanszírozottságot a szervezetlenség tovább rontja. Az év utolsó heteiben osztott ki például az államháztartásért felelős minisztérium értelmetlenül tartalékolt összegeket, amelyet a jogszabályi keretek betartásával nem lehet célszerűen felhasználni. Így az év végén a költségvetési gazdálkodásban a szokásosnál is nagyobb káosz alakult ki. Ezért haladta meg november végén is a 100 milliárd forintot a költségvetési szervek tartozásállománya, ezen belül is a 65 milliárdot az egészségügyi szolgáltatók – többségében 60 napon túli – adóssága, ezért van az, hogy a szállítók jelentős része csak készpénzért szállít gyógyszert és más létfontosságú anyagokat a kórházaknak.

A kormány szinte kultikus kérdésnek tekinti az államadósság csökkentését. Ennek kimutatása a 2014. év végével újabb sikerként könyvelhető majd el. Csupán a látszatról van szó, az államadósság a bruttó hazai termék arányában 2010 óta ugyanis érdemben nem csökkent, és – a 2015. évi költségvetés, valamint a jelenlegi gazdaságpolitika tükrében – erre a jövőben sincs esély. A kommunikáció ettől két okból is eltér: az Eurostat módosította a GDP számítás módszertanát. Ennek megfelelően a KSH visszamenőleg átszámolta a GDP adatok hosszú idősorát, amellyel megemelte a bruttó hazai termék folyóáras értékeit. Ennek megfelelően például a 2013. év végi államadósság ráta 2,1 százalékponttal csökkent a GDP 79,4%-áról 77,3%-ra. A kormány eddig a kommunikációjában a korrigált 2013. évi GDP arányos államadósságot a 2010. évi eredeti adattal hasonlította össze, amely módszertanilag nem helytálló. A másik kommunikációs lehetőség a kormány számára a költségvetési felelősségi törvényben rejlik, amely azt a meglepő előírást tartalmazza, hogy az év végi államadósságot mindig az előző év végi árfolyamon kell számításba venni. Ez a megoldás természetesen szemben áll a racionalitással, hiszen a devizában fennálló adósságot az aktuális, és nem az egy évvel korábbi árfolyamon kell törleszteni. Ezek természetesen csak kommunikációs célú ügyeskedések.

Ennél nagyobb gond, hogy a bruttó államadósság látens módon jelentősen nőtt 2014-ben. A kormány a választási kampányhoz időzítve látványos gesztusok közepette átvállalta az önkormányzatok adósságának döntő részét, 1 340 milliárd forint erejéig, így az – az MNB adatai szerint – az önkormányzatok összes adóssága a harmadik negyedév végén mindössze 41 milliárd forintot tett ki. Ez értelemszerűen nem változtatta meg az államadósság összegét, mert ezzel az államháztartás alrendszerei – a központi és az önkormányzati alrendszerek – közötti átcsoportosítás történt. Azóta azonban **meglepő gyorsasággal emelkedik az önkormányzati cégek adósságállománya, amely november végére meghaladta az ezer milliárd forintot.** Az adósság ilyen ütemű növekedésének két oka van. Az egyik: a kormány jogszabállyal megszigorította az önkormányzatok eladósodását, így a valóban alulfinanszírozott önkormányzatok a saját cégeiken keresztül próbálnak forrásokhoz jutni. A másik ok is tanulságos: a közműszolgáltatások hatósági árának ésszerűtlen mértékű csökkentése az érintett cégeket szükségszerűen veszteségbe kényszerítette, s ennek a folyamatnak még csak az elején járunk. Már a közeli jövőben egyre több önkormányzat kényszerül majd arra, hogy a szolgáltató cégeinek a veszteségét legalább részlegesen megtérítse, mert különben veszélybe kerül a víz, a csatorna, vagy a kéményseprő szolgáltatás a településeken. A kormányzati terv szerint ezeket a

szolgáltatókat is államosítják, akkor azonban a központi költségvetésnek kell megtérítenie az adósságot, amely így már emeli a bruttó államadósság szintjét.

Ipar, építőipar

Az **ipari termelés** több mint egy évig tartó dinamikus bővülést követően az utóbbi hónapokban erőteljes lassulást mutat. Az ipari kibocsátás volumene – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 2,6%-kal visszaesett az előző hónaphoz, és 1,7%-kal emelkedett az egy évvel korábbihoz képest. A múlt év első tíz hónapjában 7,8%-kal nőtt az ipari termelés volumene. Az ipar megtorpanásában a járműgyártás dinamikájának visszaesése érződik: az alág kibocsátása az első tíz hónapban 21,4%-kal, ezen belül októberben 5,1%-kal nőtt. A nyomdaipar termelése októberben 6,5%-kal, a villamos berendezések gyártása 5,5%-kal, a textilipar kibocsátása 5,4%-kal, a gyógyszeriparé 3,6%-kal meghaladta az egy évvel korábbit, az élelmiszeripar termelése 0,2%-kal, a vegyiparé 0,6%-kal, míg a villamosenergia-iparé 7,3%-kal elmaradt attól. A feldolgozóipari termelés volumene októberben 2,4%-kal, az első tíz hónapban 8,9%-kal bővült.

Az **ipari export** októberben 0,4%-kal, az első tíz hónapban 9,9%-kal emelkedett. A textilipari kivitel volumene októberben 7,2%-kal, a műanyagiparé 6,7%-kal, míg a legnagyobb súlyú alág, a járműgyártás exportja 6,5%-kal nőtt, az élelmiszeriparé 3,2%-kal, a kőolaj-feldolgozásé 24,5%-kal, a villamosenergia-iparé pedig 40,6%-kal visszaesett. A feldolgozóipar exportértékesítése októberben 2,4%-kal, a múlt év első tíz hónapjában 9,7%-kal emelkedett. Az **ipar belföldi értékesítése** októberben az első tíz hónapban 1%-kal bővült, ezen belül októberben 2,4%-kal szűkült. A gyógyszeripar hazai eladásai októberben – az alacsony bázishoz képest – számottevően, 27,1%-kal, a nyomdaiparé 12,7%-kal, a járműgyártásé 8,9%-kal nőttek, a vegyiparé 6%-kal, a számítógép- és optikai berendezés gyártásé 9,6%-kal, a gépgyártásé 22,6%-kal mérséklődtek. A feldolgozóipar belföldi értékesítése az év első tíz hónapjában 5,1%-kal emelkedett, ezen belül októberben 0,3%-kal visszaesett.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** a múlt év első tíz hónapjában 5,5%-kal emelkedett a foglalkoztatottak létszámának 2,3%-os bővülése mellett. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene októberben 2,3%-kal, ezen belül az új exportrendeléseké 2,9%-kal nőtt, míg a hazai rendeléseké 1,3%-kal mérséklődött. Az ipar teljes rendelésállománya a tizedik hónap végén 15,5%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

Az **építőipari termelés** volumene októberben 3,9%-kal nőtt az egy hónappal, és 15,8%-kal az egy évvel korábbihoz képest, a múlt év első tíz hónapjában pedig 17,8%-kal emelkedett. Az épületek építése októberben 6,5%-kal elmaradt az egy évvel korábbitól, míg az egyéb építményeké – az uniós finanszírozású kiemelt út- és vasútépítési, valamint közműfejlesztési projektek következtében – 35,2%-kal meghaladta azt. Az év első tíz hónapjában az épületek építése 7,1%-kal, az egyéb építményeké 29,1%-kal bővült.

Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene októberben jelentősen, 26,7%-kal visszaesett; az épületek építésére irányulóké 5,4%-kal, az egyéb építményeket célzóké 34,1%-kal. Az építőipari vállalkozások teljes szerződésállománya október végén az utóbbi hónapok visszaesése ellenére 10,4%-kal meghaladta az egy évvel korábit. Ezen belül az épületek építésére vonatkozó szerződések volumene 10,9%-kal kisebb, míg az egyéb építményeké 16,8%-kal magasabb volt az egy évvel korábinál.

Mezőgazdaság

A *mezőgazdasági termékek felvásárlása* a múlt év első tíz hónapjában 9,3%-kal emelkedett. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása 11,8%-kal nőtt. Gabonafélékből 6,6%-kal, zöldségfélékből 6,4%-kal nagyobb, gyümölcsökből 1,1%-kal kisebb mennyiséget vásároltak fel, mint a megelőző év azonos időszakában. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása a múlt év első tíz hónapjában 6,7%-kal, ezen belül a vágóállatoké 7,3%-kal, az állati termékeké 5,1%-kal emelkedett.

Turizmus

A *turistaforgalom* a múlt év eddig megfigyelt időszakában *érzékelhetően élénkült*. Az előző évekkkel ellentétben a külföldi vendégeknél nagyobb mértékben nőtt a kereskedelmi szálláshelyeken a belföldi vendégek száma; az év második felében a válság hatására számottevően csökkent az orosz turisták száma. Az első tíz hónapban 8 248 ezer vendég 21 254 ezer éjszakát töltött el a magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma 6,9%-kal, a vendégéjszakáké 5%-kal emelkedett, azaz a tartózkodási idő valamelyest rövidült az előző évihez képest. A *külföldi vendégforgalom* október végéig 1,8%-kal nőtt; a legtöbb, 1 853 ezer vendégéjszakát a német turisták töltötték el a hazai szálláshelyeken, igaz ez némileg, 1,1%-kal, ezen belül októberben 2,5%-kal elmaradt az egy évvel korábitól. Az osztrák turisták 689 ezer vendégéjszakára vették igénybe a szálláshelyeket, amely 1,1%-os növekmény, míg a 684 ezer orosz vendégéjszaka 4%-kal több, ezen belül októberben 9,8%-kal kevesebb, mint a megelőző év azonos időszakában. A *belföldi vendégforgalom* a múlt év első tíz hónapjában dinamikusán, 8,6%-kal emelkedett. A szállodák átlagos foglaltsága az első tíz hónapban 52,8% volt, 1,9 százalékponttal magasabb az egy évvel korábinál; az ötszillagos hoteleké 68,2%, a gyógyszállóké 63,6%, míg a négyoszillagos szállodáké 62,7% volt. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele az első tíz hónapban 281 milliárd forint volt, 9,9%-kal több az egy évvel azelőttinél.

Népmozgalom

A múlt év első tíz hónapjában 76 ezer **gyermek született**, 2,7%-kal több, mint a megelőző év azonos időszakában. A születési arányszám 9,3‰ volt, 0,3 ezrelékponttal alacsonyabb az egy évvel korábnál. Október végéig 34 800 **házasságot kötöttek**, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 3,7%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A házasságkötési arányszám 4,2‰ volt, 0,1 ezrelékponttal magasabb, mint a megelőző év azonos időszakában.

Az első tíz hónapban 103 400 **halálozeset** anyakönyveztek, 1,9%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A halálozási arányszám 12,6‰ volt, 0,2 ezrelékponttal kisebb, mint a megelőző év azonos időszakában. A csecsemőhalálozási arányszám 4,7‰-et mutatott, 0,4 ezrelékponttal mérséklődött egy év alatt. A természetes fogyás az első tíz hónapban 27 400 fő, aránya 3,3‰ volt, szemben az egy évvel korábbi 3,8‰-kel.

Bűnügyi helyzet

A bűnügyi statisztika az utóbbi években fokozatosan leépült. Valójában a Belügyminisztérium, pontosabban a kormányzat és a Legfőbb Ügyészség egyik kommunikációs csatornájává vált; a statisztikai valamint az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló törvény nyilvánvaló megsértésével szelektált, az adatközlők érdekeinek megfelelően csoportosított adatokat hoznak csupán nyilvánosságra az érintett minisztérium sajtóosztályának cenzúráját követően. Az adatok gyűjtése és feldolgozása nélkülözi az objektivitás kritériumait, megbízhatósága erősen kétséges, torzításmentessége nem garantált.

A múlt év júliusa óta egyáltalán nem közöltek adatokat. A legutóbb publikált információk szerint 2014 első hét hónapjában – legalábbis a KSH jelentése alapján – 182 100 **bűncselekményt** regisztráltak a bűnüldöző szervek, 12,1%-kal, ezen belül Budapesten 15,6%-kal kevesebbet, mint a múlt év azonos időszakában. A súlyosabb megítélésű **bűntettek** száma 9%-kal mérséklődött, ezen belül a fővárosban 5,9%-kal emelkedett, az enyhébb megítélésű **vétségeké** 13,9%-kal, ezen belül Budapesten 28,2%-kal visszaesett.

Budapest, 2015. január 6.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek, és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.